Kriminaalihuollon tukisäätiö

Lakivaliokunnalle 1.4.2020

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi sakon muuntorangaistuksen ja ehdottoman vankeusrangaistuksen täytäntöönpanon väliaikaisesta rajoittamisesta (HE 29 2020 vp)

Kriminaalihuollon tukisäätiö esittää lausuntonaan seuraavaa:

Hallituksen esityksessä ehdotetaan säädettäväksi sakon muuntorangaistuksen ja ehdottoman vankeusrangaistuksen täytäntöönpanon väliaikaisesta rajoittamisesta. Ehdotetun lain nojalla sakon muuntorangaistusten tai ehdottoman vankeusrangaistuksen täytäntöönpanon aloittamistoimiin ei ryhdyttäisi eikä niille määrättäisi uusia ilmoittautumisaikoja 31 päivään heinäkuuta 2020.

Oikeusministeriö on jo antanut 19.3.2020 vankeuslain (767/2005) 2 luvun 1 §:n 4 momentin nojalla asetuksen vankeusrangaistusten täytäntöönpanoon ryhtymisen siirtämisestä (122/2020). Asetuksen perusteella sakon muuntorangaistuksille ja enintään kuuden kuukauden pituisille vankeusrangaistuksille ei määrätä ilmoittautumisaikaa vankilaan 19.3.2020-19.6.2020 välisenä aikana. Asetus ei koske yli kuuden kuukauden pituisia vankeusrangaistuksia. Asetuksen toimeenpano vähentää vankilukua arviolta 100-200 vangilla.

Lausunnolla oleva esitys laajentaisi täytäntöönpanon rajoitukset koskemaan kaikkia vankilaan itse ilmoittautuvia sakon muuntorangaistukseen ja ehdottomaan vankeusrangaistukseen tuomittuja. Tämäkin muutos vähentäisi vankimäärää arviolta 100-200 vangilla, joten yhteensä vankimäärä väliaikaisesti vähenisi 300-4000 vangilla.

Muutosten tavoitteena on esityksen mukaan turvata vankeustuomioiden täytäntöönpano koronavirusepidemian mahdollisen laajentumisen aikana ja vähentää uusien vankien mukana tulevaa tartuntariskiä.

Kriminaalihuollon tukisäätiö katsoo, että koronavirusepidemian aikana on perusteltua tehdä rajoituksia vankimäärään. Vankipaikkojen ollessa lähes täynnä on tärkeää saada väljyyttä vankiloihin vankien mahdollisten eristys- ja karanteenitoimien sekä henkilökunnan sairastumisen varalta. Myös vankiterveydenhuollon toimivuus on tärkeää turvata. Kriminaalihuollon tukisäätiö katsoo, että asetuksen muutos ei yksinään ole riittävä toimenpide vankiluvun vähentämiseksi. Asetuksen lisäksi tarvitaan siten myös muita toimenpiteitä ja käsillä olevassa tilanteessa hallituksen esitys sakon muuntorangaistuksen ja ehdottoman vankeusrangaistuksen täytäntöönpanon väliaikaisesta rajoittamisesta on perusteltu.

On kuitenkin huomioitava, että osa tuomiota suorittamaan tulevista henkilöistä odottaa täytäntöönpanoa ilman asuntoa ja ilman pääsyä palveluihin (suurin osa

aiemmin käytettävissä olevista palveluista toimii supistettuna). He myös altistuvat muuta väestöä helpommin koronavirukselle, jolloin täytäntöönpanon väliaikaisesta rajoittamisesta aiheutuu myös seurauksia yhteiskunnan muulle palvelujärjestelmälle.

Esityksen mukaan rangaistukset olisi kuitenkin pantava täytäntöön mahdollisimman pian poikkeusolojen päätyttyä, jolloin vankiluvun nousulle syntyisi paineita. Esityksessä todetaankin, että Rikosseuraamuslaitos voi toimillaan tasata vankien määräämistä vankilaan. Kriminaalihuollon tukisäätiö pitää tärkeänä, että vankien määrää pyritään tasaamaan mahdollisimman paljon. Vankien määrän nousu asettaisi huomattavia haasteita vankien sijoittamiselle, kuntoutukselle ja vankiterveydenhuollolle tilanteessa, jossa vankiloiden ja vankiterveydenhuollon henkilökuntaa jo lähtökohtaisesti on tarpeeseen nähden liian vähän. Vankeja jouduttaisiin todennäköisesti sijoittamaan aiempaa enemmän myös muulle kuin omalle rikosseuraamusalueelle kauemmaksi kotipaikkakunnalta, mikä vaikeuttaisi merkittävästi vapautumisen ja valvotun koevapauden valmistelua sekä läheisten kanssa tapaamisia.

Yhtenä yksittäisenä keinona olisi lykkäysten myöntäminen. Olisi myös perusteltua, että valvotun koevapauden käyttöä pyrittäisiin laajentamaan ja koevapausaikoja pidentämään (v. 2018 valvotussa koevapaudessa oli 207 vankia). Esityksen mukaan myös oikeusrekisterikeskuksen ja ulosoton tulee varautua sakon muuntorangaistusten hallittuun täytäntöönpanoon poikkeusolojen päätyttyä. Onko tässä yhteydessä pohdittu mahdollisuutta, että muuntorangaistukseen tuomituille voitaisiin myöntää maksusuunnitelma.

Sanna Sunikka
Toimitusjohtaja